

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

В. Л. Шаран

Підпис Ініціали та прізвище

19 червня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА

Назва

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 035 Філологія.

Спеціалізація «Українська мова»

Статус дисципліни: вибіркова

Факультет: філологічний

Кафедра української мови

Дані про вивчення дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	2	3	3/90	32	16	-	16	-	58	-	+	-
Заочна	2	3	3/90	8	4	-	4	-	82	-	+	-

Робоча програма складена на основі освітньої програми та навчального плану підготовки докторів філософії

Ступінь вищої освіти

Розробник:

Підпис

П. В. Мацьків, доктор філологічних наук, професор

Ініціали та прізвище викладача, науковий ступінь та вчене звання

Схвалено на засіданні кафедри української мови

Протокол № 4 від 18 квітня 2018 р.

Завідувач кафедри В. М. Винницький

Підпис

Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету

Протокол № 5 від 31 травня 2018 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету.

Протокол № 6 від 19 червня 2018 р.

1. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу - формування загального розуміння найбільш важливих проблем когнітивної лінгвістики та ознайомлення з теоретико-методологічними засадами сучасної науки як одного з напрямів сучасного мовознавства через узагальнення сучасних знань у галузі сучасних знань лінгвокогнітивної концептології як невід'ємної складової когнітивної лінгвоносеології.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні засади когнітивної науки.

Завдання навчальної дисципліни:

ознайомити аспірантів із основним механізмом обробки природної мови, побудовою моделі його розуміння;

навчити аспірантів аналізувати процеси концептуалізації та категоризації знань; описати і визначити засоби і способи мовної категоризації та концептуалізації констант культури;

розвивати в аспірантів вміння працювати з науковою літературою, вміння знайти-принявності протилежних наукових думок - методологічно правильного розв'язання теоретичних питань.

Заплановані результати навчання:

знати: об'єкт, предмет, мету, завдання теоретичні засади когнітивної лінгвістики; базові характеристики лінгвокультурних концептів; методи концептуальних досліджень, розроблені у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві.

вміти: розуміти і адекватно вживати метамовний інструментарій сучасної когнітивної лінгвістики щодо проблем співвідношення мови та мислення, концептуалізації, категоризації, формування мовних значень; застосовувати одержані у базових теоретичних курсах з мовознавчих дисциплін, опанувати базові методи семантико-когнітивного та лінгвокультурного аналізу з виявленням перспектив застосування їх елементів, орієнтуючись у проблемах вивчення та викладання когнітивних аспектів мови та мовленнєвої діяльності з опорою на відповідну літературу з окресленої проблематики.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин /3 кредити ECTS.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки фахівців:

- Українське мовознавство в системі наукових парадигм.
- Антропологічне термінознавство.
- Лінгвокультурологія.

Зміст дисципліни.

Загальні теоретичні питання когнітивної лінгвістики. Структура репрезентації знань у мові. Концепт і мовне значення як структура знання та досвіду

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин			
	Лекції	Лабор. заняття	Практич. (семін.) заняття	Самост. робота студ.
	Очна форма / заочна форма			
Тема 1. Загальні теоретичні питання когнітивної лінгвістики	4 / 2	—	4 / 2	12 / 22
Тема 2 Структура репрезентації знань у мові.	4 / 2	—	4 / 2	18 / 24
Тема 3. Концепт і мовне значення як структура	8 / 0	—	8 / 0	28 / 36

знання та досвіду.				
Разом за 3 семестр	16 / 4	–	16 / 4	58 / 82

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст лекційного курсу
Для аспірантів *очної* форми навчання

№ з/п	Перелік тем лекцій, їхніх анотацій	К-ть год.
	Загальні теоретичні питання когнітивної лінгвістики	
1.	Формування когнітивної лінгвістики як складової когнітивної науки. Тематика, напрями, теоретико-методологічні принципи сучасних лінгвокогнітивних студій. Когнітивна семантика. Концептуалізація і категоризація. : [2, с. 21–26]; [4, с. 13–24]; [10, с. 8–92], [11, с. 44–76], [12],[13; 14; 15, с. 31–39], [16, с. 170–199; 215–235], [19], [13, с. 5–25, 38–53], [7, с. 20–23], [14]	4
	Структура репрезентації знань у мові	
2.	Типи репрезентації знань у мовній свідомості етносемантичної особистості. Когнітивний та етносемантичний аспекти світопізнання. Категоризація. Категоріальна та міжкатегоріальна організація знань. [6; 7, с. 88–92; 100–111], [11, с. 182–193], [16, с. 11– 15], [16, с. 32–40], [15], [9, с. 34–38], [6, с. 268–269], [2, с. 24], [1]	4
	Концепт і мовне значення як структура знання та досвіду	
4.	Лексичні та граматичні концепти. Сучасна методологія концептуального аналізу у лінгвістиці. аспектів дериватології [9, с. 19–27; 10, с. 93–122], [16, с. 20– 58], [8, с. 40–45, 58–60], [15]	2
5.	Фреймова семантика. Типи фреймів. Концепт у скопусі лінгвокультурології. [3, с. 9–90], [9, с. 6–38; 10, с. 122–134], [16с. 45–57].	4
6.	Головні характеристики концептів у лінгвокультурній концептології. [12, с. 91–307], [2, с. 25–180], [7, с. 144–160],[8; 15 с. 39–324; 134–161; 168–216], [8, с. 61–300], [11], [7, с. 57–402], [1]	2
	Разом за 3 семестр:	16

Зміст лекційного курсу
для аспірантів *заочної* форми навчання

№ з/п	Перелік тем лекцій, їхніх анотацій	К-ть год.
	Загальні теоретичні питання когнітивної лінгвістики	
1.	Мова як об'єкт когнітивних досліджень. Тематика, напрями, теоретико-методологічні принципи сучасних лінгвокогнітивних студій. [1, с. 21–26]; [4, с. 13–24]; [6; 7, с. 77–99], [10, с. 8–92],	2

	[11, с. 44–76], [12],[8; 14; 15, с. 31–39], [16, с. 170–199; 215–235], [9]	
	Концепт і мовне значення як структура знання та досвіду	
	Структура концепту. Типологія концептів. Лексичні та граматичні концепти.[11, с. 20–25], [15, с. 5–25, 38–53], [9, с. 54–55, 65–68], [7, с. 20–23]	2
	Разом за 3 семестр	4

**Перелік практичних занять
для аспірантів очної форми навчання (3 семестр)**

№ з/п	Тема практичного заняття	К-ть год.
	Загальні теоретичні питання когнітивної лінгвістики	
1.	Тематика, напрями, теоретико-методологічні принципи сучасних лінгвокогнітивних студій. : [1, с. 21–25]; [6, с. 13–24]; [7, с. 77–96, 105–112], [10, с. 8–92], [11, с. 44–76], [12]	4
	Структура репрезентації знань у мові	
2.	Когнітивний та етносемантичний аспекти світопізнання. Прототипічний підхід до формування категорій. : [6; 7, с. 100–111], [11, с. 182–193], [16, с. 211–215], [13, с. 32–40], [2, с. 34–38], [26, с. 268–269], [7, с. 24], [8]	4
	Концепт і мовне значення як структура знання та досвіду	
3.	Структура концепту. Типологія концептів. Сучасна методологія концептуального аналізу у лінгвістиці. Фреймова семантика. Типи фреймів. Концепт у скопсусі лінгвокультурології. : [9, с. 6–38; 10, с. 93–122], [15, с. 320–358], [16, с. 40–57], [1]	8
Разом за 3 семестр:		16

**Перелік практичних занять
для аспірантів заочної форми навчання**

№ з/п	Тема практичного заняття	К-ть год.
	Загальні теоретичні питання когнітивної лінгвістики	
1.	Тематика, напрями, теоретико-методологічні принципи сучасних лінгвокогнітивних студій. : [1, с. 21–25]; [4, с. 13–24]; [6, с. 77–96, 105–112], [10, с. 8–92], [11, с. 44–76], [12], [14, с. 170–199], [13, с. 5–25], [7, с. 20–23]	2
	Концепт і мовне значення як структура знання та досвіду	
2	Структура концепту. Типологія концептів. Сучасна методологія концептуального аналізу у лінгвістиці. Фреймова семантика. Типи фреймів. Концепт у скопсусі лінгвокультурології. : [6, с. 12–25; 12, с. 93–122], [16, с. 320–358], [8, с. 40–60], [16]	2

Разом за 3 семестр:		4

**Зміст самостійної (індивідуальної) роботи
для аспірантів очної форми навчання**

Номер тижня	Зміст самостійної (індивідуальної) роботи	К-ть годин
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу Витоки когнітолінгвістики та розвиток семантико- когнітивного підходу. Функціональна структура мовної свідомості та пам'яті.	10
2.	Опрацювання теоретичного матеріалу Категоріальна та міжкатегоріальна організація знань: формальні та емпіричні підходи. Типологія концептів. Новітні доробки у сучасній та зарубіжній методології лінгвоконцептологічних розвідок.	12
3.	Опрацювання теоретичного матеріалу Коди культури і принципи концептуалізації світу.	14
4.	Виконання індивідуального завдання 1. Підготувати презентацію на тему «Розвиток семантико- когнітивного підходу в сучасній когнітолінгвістиці» 2. Підготувати повідомлення про лексичні та граматичні концепти. Проілюструвати прикладами з конкретно вказаними джерелами.	22
Разом за семестр:		58

**Зміст самостійної (індивідуальної) роботи
для аспірантів заочної форми навчання**

Номер тижня	Зміст самостійної (індивідуальної) роботи	К-ть годин
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу Витоки когнітолінгвістики та розвиток семантико- когнітивного підходу. Функціональна структура мовної свідомості та пам'яті. Формування когнітивної лінгвістики як складової когнітивної науки. Тематика, напрями, теоретико-методологічні принципи сучасних лінгвокогні-тивних студій. Когнітивна семантика. Концептуалізація і категоризація.	18
2.	Опрацювання теоретичного матеріалу Категоріальна та міжкатегоріальна організація знань: формальні та емпіричні підходи. Типологія концептів..	16

3.	Опрацювання теоретичного матеріалу Коди культури і принципи концептуалізації світу. Типи репрезентації знань у мовній свідомості етносемантичної особистості. Когнітивний та етносемантичний аспекти світопізнання.	26
4.	Виконання індивідуального завдання 1. Підготувати презентацію на тему «Категоризація. Категоріальна та міжкатегоріальна організація знань» 2. Підготувати повідомлення про новітні доробки у сучасній та зарубіжній методології лінгвоконцептологічних розвідок лексичні та граматичні концепти. Проілюструвати прикладами з конкретно вказаними джерелами.	22
Разом за семестр:		82

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Підготовка реферативного повідомлення або тез для публікації у збірнику наукових праць

Кількість балів за індивідуальне завдання враховує: коректне визначення наукового апарату, ступінь висвітлення питання, обґрунтованість вибору джерел, дотримання вимог до оформлення.

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, практичні заняття.

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Видами атестації з навчальної дисципліни є: усні відповіді за темами практичних занять, виконання індивідуального завдання (підготовка реферативного повідомлення або тез для публікації у збірнику матеріалів конференції), групова самостійна робота.

Поточний контроль реалізується у формі виступів на практичних заняттях. Групова самостійна робота охоплює тести та завдання теоретичного характеру.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень аспірантів *очної* та *заочної* форм навчання

ІІІ семестр			
Поточна успішність Практичні заняття	Групова самостійна робота	Індивід. завдання	Сума
60	30	10	100

Бали за поточну успішність у кінці семестру нараховуються за формулою $x = A/n \cdot 12$, де А – сума усіх поточних оцінок, включаючи оцінки «2», а n – їх кількість (не менше трьох). Кількість балів x заокруглюються до цілих. Якщо середня оцінка $A/n = 2,5$, то кількість балів, які отримає аспірант на підставі оцінок поточного контролю, дорівнюватиме нулю ($x=0$).

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Болдырев Н.И. Когнитивная семантика. - Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г.Р.Державинп,

2002. - 123 с.

2. Болдырев Н.И. Принципы и методы когнитивных исследований языка // Принципы и методы когнитивных исследований языка: сб. науч. тр. / И.Н. Болдырев. - Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г.Р. Державина, 2008. - С. 11-29.
3. Брандт Л., Брандт П.А. Как понять метафору. Когнитивно-семиотический подход к изучению метафор (перевод с сокращениями) // Вопросы когнитивной лингвистики. - 2010. - № 4. - С. 5-19.
4. Воркачев С.Г. ЛЮБОВЬ как лингвокультурный концепт. - М.: Гнозис, 2007. - 284 с.
5. Жаботинская С.А. Принципы создания ономастологических моделей и событийных схем в языке // Горизонты современной лингвистики: Традиции и новаторство: Сб. в честь В.С. Кубряковой, С.А. Жаботинская. - М.: Языки славянских культур, 2009. - С. 381-400.
6. Жаботинская С.А. Концептуальный анализ : типы фреймов / С.А. Жаботинская // Вісник Черкаського ун-ту. Серія "Філологічні науки". - Черкаси, 1999. - Вип. 11. - С. 12 - 25.
7. Кубрякова Е. С., Демьянков В. В., Панкрац Ю. Г., Лузина Л. Г. Краткий словарь когнитивных терминов. - М.: Высшая школа, 1996. - 243 с.
8. Кубрякова Е.С. В поисках сущности языка: вместо введения // Когнитивные наследования языка. Вып. IV. Концептуализация мира в языке: коллектив. моногр. / Е.С. Кубрякова. - М.: Ин-т языкознания РАН; Тамбов: Изд. дом ТГУ им. Г.Р. Державина, 2009. - С. 11-24.
9. Максимов Л.В. Когнитивизм как парадигма гуманитарно-философской мысли Л.В. Максимов. - М.: «Российская политическая энциклопедия», 2003. - 160 с.
10. Морозова В.И. Ложь как дискурсивное образование: лингвокогнитивный аспект. - Харьков: экограф, 2005. - 299 с.
11. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно- дискурсивній парадигмі лінгвістики. - Запоріжжя Прем'єр, 2008. - 331 с.
12. Рахилина Е.В. Основные идеи когнитивной семантики / Е.В.Рахилина // Фундаментальные направления современной американской лингвистики. - М., 2002. - С. 371-389.
13. Салмин Л.М. Язык и познание. - Казань: Казанский ун-т, 2009. - 87 с.
14. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія. - Полтава: Довкілля - К, 2006.
15. Современная американская лингвистика: Фундаментальные направления. Под. ред. А. Кибрика, И.М.Кобозевой, И.А. Секериной. - М.: Здиториал УРСС, 2002. - 480 с.
16. Шамаева Ю.Ю. Основы когнітивної лінгвістики. - Х.: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2010. - 58 с.